

Athenagoras'ın Tanıtma Çıkışı Mühaseretiyi

Tarih huzurunda Birinci Athenagoras

Dün Patrikhane kilisesinde Birinci Athenagoras'ın vazifesine başlamasına tekaddüm eden merasime şahit oldum. Gözlerimizin önünde geçen vakayı günün daracık çerçevesi içinde değil, geçmiş zamanların şümülü içinde düşündüm. Kökleri yirmi asırlık bir devrin derinliklerine sokulan bir müessese karşısındayız.

Gönlü en büyük ilhamlara açık son derece nâdir iki üç insandan biri olan İsa'nın havarisinden St. André, Boğaz sahillerinde bir köşede ilk kiliseyi kurmuştur. Bu kıtalar üzerinde büyük bir inkişafa mazhar olacak yeni dinin âdeta bir gizlilik çağıdır. Fakat Roma hükümeti, payitahtını, 2300 senelik bir kідemi olan şehrinize naklettiği vakit, Hıristiyanlık, İmparator Kostantinle beraber resmî bir din olarak yeni bir devre giriyor. Patrikhanenin ehemmiyeti bu tarihte başlar. Demek ki dün, Birinci Athenagoras'ın işgal ettiği makam, dinin bahsettiğimiz gizlilik devresini bir tarafa bırakırsak, on altı asırlık bir kідeme maliktir. 1915 de bir yaz gecesinde Filistin'de Zeytindağı üzerinde yıldızların şehriyân yaptığı bir gece saatinde gözlerimi göklere kaldırdım. Sayısız kandiller, büyük sırrın mihrabına doğru derinlikleri aydınlatıyordu. Beşeriyete büyük ahlâki düsturları veren üç büyük din aynı topraklarda bu göklerden göntülere sünûh etmiştir. Şimdi bu düsturların hepsi ve Avrupa medeniyetinin temellerini teşkil eden manevî kıymetler hep birden man olmak tehlikesine maruzdur.

Milletlerin birbirine her sahada yardım etmesi lâzım geldiği için yer yer din kongreler toplanıyor. Geçen yazın ilk aylarında Londra'da Albert Hall'de, haziran ayında Newyork'da ve bunlardan sonra Amsterdamda dinler arasında aynı tahlikeye karşı bir yardımlaşma fikri müdâtaa edildi. Dün Patrikhane duvarları içinde bu büyük ve zarurî fikrin havasını teneffüs ediyorduk.

Birinci Athenagoras, ruhun muhtelif kaynakları olan sevgi ve iman kuvvetini en fazla taşıyan insanlardan biridir. Amerikada da ürdü-

Milletlerin birbirine her sahada yardım etmesi lâzım gelen büyük bir tehlike ânında yaşıyoruz. Birinci Athenagoras ruhun; mucizeler kaynağı olan sevgi ve iman kuvvetini en fazla taşıyan insanlardan biridir

YAZAN

Hamdullah Suphi TANRIÖVER

Ben onu yakından tanımış, kalbindeki insani sevgi kadar memleket sevgisini de kendimi mutlak surette ikna eden delillerle öğrenmiş bir kimseyim.

Dün söylediği nutukları derin bir alâka ile dinledim. Bilmediğim bir lisan olmasına rağmen rumcunun kідemini, nâdir asâletini ve bir din lisani olarak hususî ve nüm-taz âhengini tatmama bu bilgisizliğim mâni olmadı.

O, her zaman olduğu gibi Devlet Reisinden, memleketimizden ve yeni Türkiyenin bânisi olan Atatürk'ten derin bir sevgi ile bahsetti.

Patrikhane makamında Birinci Athenagoras, şarkın ana kişesi tarihinde yepyeni ve hayırlı olacağını kuvvetle ümit ettiğimiz bir merhaledir. İtalyada son seçimlerde komünizm mağlûp oldu. Onun karşısına çıkan kuvvetler arasında İtalyan milletinin tarihi şuru kadar Papalık makamı ve onun teşkilâtı vardı. Vaktile o topraklarda Paganizmi mağlûp eden St. Pierre bu defa cebri, kahrı temsil eden müstevlî, yıkıcı ve putperest kuvvetin karşısına dikilmiş ve onu da mağlûp etmişti. Ortodoks kiliselerini komünizm payitahtı etrafında toplamak ve onu yeni istilâların, yeni esaretlerin bir âleti yapmak fikri burada, tıpkı Romada olduğu gibi daima mağlûp olacaktır. Eğer Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya gibi Ortodoks memleketler dünkü merasimde hazır değilse, bunun tek sebebi, bu memleketlerin şimdi kendi ihtiyatlarına malik olmamalarındadır. Ben senelerce Bükreşte vazife gördüğüm sıralarda Titulescu, Tatarescu, Komnen gibi Hariciye Nazırları ve Başnazırlarla ne vakit memleketlerimizi ziyarette bulurdum, ne

ğin elini öpmeyen Bükreşe dönmediler. Ümidimi kaybetmedim. Millî şuurları çok kuvvetli olan bu eski milletler, çok gecikmeyecek olan bir günde hürriyetlerine kavuşacaklar ve padişahlarımızın vahdetine pek ziyade ehemmiyet verdiklerine ana kilsenin kідemini ve rüçhanını tekrar tanıyacaklardır.

Dün Birinci Athenagoras, kendi ruhunun hususiyeti olan büyük sevgi kabiliyetini ne güzel vesilelerle gösterdi. Kendisini Newyorktan alarak vatan topraklarına getiren uçağın mürettebatını etrafında toplanan cemaate iltifat kelimeleriyle takdim etti ve şahsi dostlarını birer birer unutmak gibi büyük bir nezakati buldu. Sevgi onun kalbinde bürmez, tükenmez bir hazinedir. Daha henüz İstanbul'a gelmiş olmasına ve geceye, soğuğa rağmen Taksim âbidesine bir çelenk koymadan Patrikhane'ye gitmedi. Bu incelik kimsenin gözünden kaçmamıştır.

Yanıbaşımızda İtalyan harbinden sonra Alman istilâsı felâketine uğramış ve üç senedir bir dahillî mücadelenin âfetleri içinde çırpınan bir Yunanistan var. Umarım ve dilerim ki yeni Patriğin manevî nüfuzu, bizi de sırtıp içinde bırakan bu kardeş kavgasına mühayret vermek hususunda da müessir olsun.

Memleket memleket, iklim iklim tahribatını arttıran meş'uru bir ihtiras ve istilâ dünya üzerinde karanlığı genişletirken dinlerin ve din adamlarının vazifesi artmıştır. İstanbul Patrikhanesinde dün cemaatin «Aksios» sadasile alkışladığı Birinci Athenagoras'ı, ben kendi dilimde «Çok âyiktir» diye alkışladım.

Yeni Patriğin hizmetleri, kendi topraklarımızda ve vatan toprakları haricinde talihleri müstakim olan Türk ve Yunan milletleri için hayırlı olsun.

